

Helse- og omsorgsdepartementet

Dato:
22.03.2024

Høringsuttalelse høring Abortutvalgets NOU 2023:29 Abort i Norge - Ny lov og bedre tjenester.

Vi viser til brev fra Helse- og omsorgsdepartementet datert 22. mars 2024. Likestillingscenteret gir under sine innspill til NOU 2023:29 Abort i Norge - Ny lov og bedre tjenester.

Likestillingscenteret er et tverrfaglig kompetansesenter på likestilling. Senterets målsetting er å bidra til et inkluderende og rettferdig samfunn med like muligheter for alle. Målsettingen er knyttet opp mot et bredt likestillingsbegrep som inkluderer alle diskrimineringsgrunnlagene. Senteret tilbyr kompetanseheving på kjønn og likestilling samt utviklingsarbeid tuftet på forskningsbasert likestillingskunnskap til offentlige myndigheter, frivillige organisasjoner og privat næringsliv. Arbeidsmetodene er kurs og konferanser, utviklingsnettverk, prosessveiledning, kartlegging, forskning og utredning. Våre fire hovedarbeidsområder er barn og unges oppvekstmiljø, samfunnsutvikling og deltakelse, arbeidsliv og likeverdige tjenester.

Aller først vil vi berømme Abortutvalget for en god utredning med inkluderende språkbruk.

Generell tilbakemelding

Vårt utgangspunkt er at retten til selvbestemmelse bør være i tråd med anbefalingene i Verdens Helseorganisasjons retningslinjer for aborttjenester, som gir den gravide full selvbestemmelse gjennom hele svangerskapet.

Vi er glade for at abortutvalget gjennomgående i NOUen presiserer viktigheten av å sikre den gravide retten til abort og retten til tjenester knyttet til abort. Her vil vi særlig trekke frem lovens formål, § 1 i utvalgets forslag til ny abortlov: Loven skal sikre gravide likeverdig rett til abort og tilgang til trygge aborter, ivaretagelse og støtte. Derfor blir setningen «Samtidig skal loven sikre respekten for det ufødte liv» sterkt problematisk og bør fjernes fra formålet, da dette er motstridende til den gravides rett til abort.

Likestillingscenteret støtter også forslaget om virkeområde, at retten skal gjelde alle personer som befinner seg i Norge. Dette er særlig viktig for å bedre tilbudet og rettigheter for utsatte grupper og bidrar til at alle har rett til et likeverdig offentlig tilbud.

Videre vil vi i hovedsak løfte rettigheter til mennesker med utviklingshemming i vårt høringsinnspill.

Rett til informasjon, veiledning og oppfølging for mennesker med utviklingshemming

Som en del av et inkluderende samfunn, er det vår felles plikt å sikre at mennesker med utviklingshemming har samme rettigheter som alle andre. Dette inkluderer retten til å ta informerte valg om egen kropp, seksualitet og ha lik tilgang til aborttjenester og seksuell helseinformasjon. Dessverre har de ikke denne retten fullt ut i dag. Tilgangen til informasjon om seksualitet, prevensjon, og abort for mennesker med utviklingshemming er svært begrenset. For å sikre at denne gruppen har mulighet til å leve et sunt og selvbestemt liv, er det avgjørende at dette endres.

Informasjon om aborttjenester og -rettigheter må derfor være tilgjengelig og forståelig for mennesker med utviklingshemming. Dette betyr at informasjonsmaterieell må utvikles med enkel språkbruk og støttende visuelle hjelpemidler, slik at individer kan ta informerte valg om sin seksuelle og reproduktive helse. Vi ber om at dere tar disse vurderingene til følge i videre arbeid med å fremme og beskytte abortrettigheter for alle.

Det observeres et påtrengende behov for å øke helsepersonells kunnskap om utviklingshemming. Dette inkluderer forståelse for hvordan vi kommuniserer både effektivt og respektfullt, samt tilpasninger som må til for å sikre at tjenestene er tilgjengelige og forståelige. Kunnskap om seksuell helse bør være inkluderende og omfatte informasjon som er relevant for mennesker med utviklingshemming, med særlig vekt på prevensjon og abort.

Videre er det viktig at helsevesenet som helhet utvikler en større forståelse for at også mennesker med utviklingshemming har et seksualliv. Dette bør reflekteres i politikken, i praksis og utdanning, hvor seksuell helse og rettigheter inkluderer alle, uavhengig av funksjonsevne.

Likestillingssenteret viser til Likestillings- og diskrimineringsombudets rapport Inkorporering av CRPD, hvor de anbefaler at «lovhjemler som tillater tvungen abort grunnet nedsatt funksjonsevne fjernes for å sikre samsvar med CRPD ved inkorporering» i §9.

NOU 2023:29 foreslår modernisering av lovgivningen for å bedre harmonisere med menneskerettslige forpliktelser, spesielt for å styrke beslutningskompetansen til gravide med utviklingshemming. Vi støtter dette og foreslår ytterligere at:

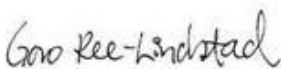
- Det etableres en klar lovhjemmel som sikrer retten til beslutningsstøtte, hvor individets vilje og preferanser prioriteres.

- Det implementeres strengere krav til hvordan beslutningskompetanse vurderes, med fokus på å støtte individets evne til å ta informerte valg, fremfor å overføre beslutningsmyndighet til verge uten nødvendig beslutningsstøtte.
- Større vekt legges på opplæring og bevisstgjøring innen helsevesenet for å motvirke forutinntatte holdninger og praksiser som kan påvirke den gravides rett til selvbestemmelse.
- For å sikre en helhetlig og inkluderende tilnærming til abortrettigheter for mennesker med utviklingshemming, er det essensielt med et styrket samarbeid mellom ulike deler av helsetjenesten, sosialtjenesten, og organisasjoner som representerer mennesker med utviklingshemming.

For å oppnå dette, er det viktig at lovgivningen ikke bare reflekterer disse prinsippene, men at det også følges opp med konkrete tiltak, ressurser, og opplæring som sikrer at lovens intensjoner realiseres i praksis. Det anbefales også å involvere mennesker med utviklingshemming og deres representanter i utformingen og implementeringen av disse tiltakene, for å sikre at løsningene som utvikles er relevante og effektive.

Vi håper at disse forslagene vil bli nøye vurdert i det videre arbeidet med å styrke abortrettighetene og tilretteleggingen for mennesker med utviklingshemming. Vårt mål er at alle skal ha lik tilgang til helse- og omsorgstjenester, og at individets rett til å ta informerte valg om egen kropp respekteres og støttes.

Med vennlig hilsen

Goro Ree-Lindstad
Direktør

Carina Elisabeth Carlsen
Seniorrådgiver

Frøydis Sund
Seniorrådgiver